

สรุปสาระสำคัญ
พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ และจะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐) พระราชบัญญัตินี้ยกเลิกพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติฉบับที่ ๑๑๐ /๒๕๕๗ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน และมีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับนโยบายทางอาญาของประเทศ ประกอบกับมีกฎหมายและกฎเกณฑ์ในระดับสากลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประเภทต่างๆ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่สอดคล้องตามมาตรฐานสากล อาทิ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners/ SMR) หรือข้อกำหนดของสหประชาชาติ สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การควบคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non- Custodial Measures for Women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) รวมทั้งยังไม่สามารถจัดการหรือบริหารโทษของผู้ต้องขังเฉพาะรายโดยเฉพาะคดีได้อย่างเหมาะสมเนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจดำเนินการและไม่สามารถดำเนินการให้มีสถานที่ควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องขังประเภทอื่น นอกจากการคุมขังไว้ในเรือนจำ ซึ่งทำให้ระบบการพัฒนาพฤตินิสัยและการบริหารงานเรือนจำไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สมควรกำหนดให้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางในการบริหารงานราชทัณฑ์และปรับปรุงกฎหมายให้สามารถแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง กับทั้งเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาอื่นในการบริหารจัดการกระบวนการของกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีจำนวน ๗๘ มาตรา แบ่งออกเป็น ๘ หมวด มีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

๑. อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ

๑.๑ ความหมาย

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔ เจ้าพนักงานเรือนจำ หมายความว่า ผู้ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนดและอธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้แต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

๑.๒ ผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งเจ้าพนักงานเรือนจำ

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗ บัญญัติให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์มีอำนาจกำหนดอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการงานและความรับผิดชอบ ตลอดจนเงื่อนไขที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่นั้น ซึ่งแตกต่างไปจากพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๗๙ มาตรา ๑๓ ที่ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ

มาตรา ๑๗ วรรคสอง บัญญัติรองรับในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ทางราชการ ผู้บัญชาการเรือนจำมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการหรือบุคลากรจากส่วนราชการอื่นๆ เป็นผู้ช่วยเหลือกรมราชทัณฑ์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความจำเป็นและตามที่ได้รับมอบหมายเป็นครั้งคราว โดยการดำเนินการตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามระเบียบของกรมราชทัณฑ์

๑.๓ อำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำ

(๑) อำนาจในการใช้กำลังบังคับแก่ผู้ต้องขัง

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๐ กำหนดเป็นหลักการว่าห้ามมิให้เจ้าพนักงานเรือนจำใช้กำลังบังคับแก่ผู้ต้องขัง เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อป้องกันตัว หรือผู้ต้องขังพยายามหลบหนี ใช้กำลังกายขัดขืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบกรมราชทัณฑ์ โดยการใช้อำนาจดังกล่าวต้องใช้เพียงเท่าที่จำเป็น เหมาะสมกับพฤติการณ์ และต้องรายงานให้ผู้บัญชาการเรือนจำทราบทันที

(๒) อำนาจในการใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑ กำหนดเป็นหลักการว่าห้ามใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง โดยมีข้อยกเว้นให้ใช้ได้ตามที่ระบุไว้เท่านั้น ซึ่งได้แก่ กรณีผู้ต้องขังมีพฤติการณ์จะทำอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น หรือมีพฤติกรรมส่อว่าเป็นบุคคลลึกลับจริตจิตไม่สมประกอบซึ่งอาจทำอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น มีพฤติการณ์ที่น่าจะหลบหนีการควบคุม หรือเป็นการใช้เมื่อต้องควบคุมตัวผู้ต้องขังไปนอกเรือนจำ และเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ควบคุมเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะต้องใช้เครื่องพันธนาการ หรือเมื่ออธิบดีสั่งให้ใช้เครื่องพันธนาการเนื่องจากสภาพของเรือนจำ สภาพของท้องถิ่นหรือเหตุจำเป็นอื่น รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมในการใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังบางประเภท เช่น ผู้ต้องขังเจ็บป่วย อายุต่ำกว่า ๑๘ ปีหรือเกิน ๖๐ ปี หรือผู้ต้องขังหญิง ซึ่งจะใช้เครื่องพันธนาการได้ต่อเมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่าการจำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการนั้น และให้ผู้สั่งให้ใช้เครื่องพันธนาการบันทึกเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังนั้นด้วย

(๓) อำนาจในการใช้อาวุธแก่ผู้ต้องขัง

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๓ บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำในการใช้อาวุธที่ไม่ใช่อาวุธปืน รวมทั้งอาวุธปืน เฉพาะในกรณีที่มีเหตุตามที่บัญญัติไว้

กล่าวคือ เจ้าพนักงานเรือนจำอาจใช้อาวุธอื่นที่ไม่ใช่อาวุธปืนเมื่อปรากฏว่าผู้ต้องขังกำลังหลบหนีหรือพยายามหลบหนี และไม่มีทางจะป้องกันอย่างอื่นได้ นอกจากการใช้อาวุธ ผู้ต้องขังก่อความไม่สงบขึ้นและไม่เชื่อฟังเจ้าพนักงานเรือนจำห้ามปราม หรือผู้ต้องขังใช้กำลังทำร้ายหรือพยายามทำร้ายเจ้าพนักงานเรือนจำหรือผู้อื่น ทั้งนี้ ในรายละเอียดประเภท หรือชนิดของอาวุธที่เจ้าพนักงานเรือนจำสามารถใช้ได้ตามความในมาตรานี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

สำหรับการใช้อาวุธปืน มาตรา ๒๓ จำกัดให้เจ้าพนักงานเรือนจำใช้อาวุธปืนแก่ผู้ต้องขังได้ เฉพาะกรณีทีระบุไว้ในมาตรานี้เท่านั้น กล่าวคือ เมื่อผู้ต้องขังมีอาวุธและขัดขืนไม่ยอมวางอาวุธ อันอาจเกิดอันตรายต่อเจ้าพนักงานเรือนจำหรือผู้อื่น เมื่อผู้ต้องขังซึ่งกำลังหลบหนีโดยไม่ยอมหยุดเมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำสั่งให้หยุดและไม่มีทางอื่นที่จะจับกุมได้ เมื่อผู้ต้องขังตั้งแต่สามคนขึ้นไปก่อการรบกวนวายเปิดหรือพยายามเปิด ทำลายหรือพยายามทำลายประตู รั้ว กำแพง สิ่งปลูกสร้างอื่นภายในเรือนจำ หรือใช้กำลังทำร้ายเจ้าพนักงานเรือนจำหรือผู้อื่นโดยไม่ยอมหยุดเมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำมีคำสั่งให้หยุด หรือเมื่อผู้ต้องขังใช้อาวุธทำร้ายหรือพยายามทำร้ายเจ้าพนักงานเรือนจำหรือผู้อื่น และเจ้าพนักงานเรือนจำจะใช้อาวุธปืนได้ ต่อเมื่อได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานเรือนจำผู้มีอำนาจเหนือตนขึ้นไปซึ่งอยู่ในที่นั้น

(๔) อำนาจในการปล่อยผู้ต้องขังไปชั่วคราว

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔ กำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำอาจปล่อยผู้ต้องขังไปชั่วคราวหากมีเหตุฉุกเฉินอันอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของผู้ต้องขัง โดยเจ้าพนักงานเรือนจำต้องแจ้งให้ผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยไปทราบว่าจะต้องกลับมาอย่างไร้เงื่อนไข หรือรายงานตนยังสถานีตำรวจหรือที่ว่าการอำเภอภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับแต่ได้รับการปล่อยไป และต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่นั้นๆ หากผู้ต้องขังที่ปล่อยไปไม่กลับมาเรือนจำ ไม่ไปรายงานตน หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุอันรับฟังได้ ให้ถือว่าผู้ต้องขังมีความผิดฐานหลบหนีที่คุมขังตามประมวลกฎหมายอาญา (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๐)

เหตุฉุกเฉินตามความในมาตรานี้ ต้องเป็นเหตุฉุกเฉินในระดับที่เป็นอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของผู้ต้องขัง เช่น น้ำท่วมหนัก หรือไฟไหม้เรือนจำ เป็นต้น และในกรณีที่เจ้าพนักงานเรือนจำแจ้งให้ผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยไปรายงานตนยังสถานีตำรวจหรือที่ว่าการอำเภอใด ให้เจ้าพนักงานเรือนจำรีบแจ้งไปยังสถานีตำรวจหรือที่ว่าการอำเภอนั้นโดยเร็ว

(๕) อำนาจในการตรวจค้นผู้ต้องขังหลบหนี

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕ บัญญัติให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้ ภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมง นับตั้งแต่ทราบเหตุผู้ต้องขังหลบหนี เพื่อประโยชน์ในการจับกุมผู้ต้องขังที่หลบหนี

(๑) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้นหรือจับกุมผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนี เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวหลบซ่อนอยู่ และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหากินเข้าไปหรือรอจนกว่าจะได้หมายค้นจากศาลมาได้ ผู้ต้องขังนั้นจะหลบหนีไป หากเจ้าของหรือผู้รักษา

สถานที่นั้นไม่ยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้

(๒) คັນยานพาหนะที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนีได้เข้าไปหลบซ่อนอยู่และหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะไม่สามารถตามหายานพาหนะหรือผู้ต้องขังดังกล่าวได้

เจ้าพนักงานเรือนจำตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ โดยทำเอกสารและเครื่องหมายแสดงการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงานเรือนจำผู้ได้รับอนุมัตินั้น และเจ้าพนักงานเรือนจำผู้นั้นต้องแสดงเอกสารและเครื่องหมายดังกล่าวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง และการดำเนินการจับกุมผู้ต้องขังที่หลบหนีตามมาตรา ๒๒ ให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจใช้อาวุธหรืออาวุธปืนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามมาตรา ๒๒ หรือมาตรา ๒๓ แล้วแต่กรณี กับผู้ต้องขังนั้นได้

มาตรา ๒๖ บัญญัติขั้นตอนในการตรวจค้นของเจ้าพนักงานเรือนจำว่าต้องดำเนินการเกี่ยวกับวิธีการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

(๑) แสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้นและต้องปฏิบัติตามระเบียบกรมราชทัณฑ์

(๒) บันทึกเหตุอันควรสงสัยและเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้ต้องเข้าค้นเป็นหนังสือให้ไว้แก่เจ้าของผู้รักษาหรือผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่ค้น แต่ถ้าไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่ ณ ที่นั้น ให้เจ้าพนักงานเรือนจำผู้ค้นส่งมอบสำเนาหนังสือนั้นให้แก่บุคคลนั้นในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้

(๓) รายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งทราบ

ในกรณีที่เป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตก เจ้าพนักงานเรือนจำผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องเป็นเจ้าพนักงานเรือนจำชั้นยศยศขึ้นไป

มาตรา ๒๕ และ ๒๖ เป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมอำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำชั้นใหม่ ซึ่งมีความหมายว่า เจ้าพนักงานเรือนจำจะมีอำนาจตามมาตรา ๒๕ และ ๒๖ นี้เฉพาะในกรณีที่ผู้ต้องขังหลบหนีออกจากเรือนจำและเพื่อประโยชน์ในการจับกุมผู้ต้องขังที่หลบหนีเท่านั้น อำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำตามมาตรา ๒๕ และ ๒๖ จำกัดไว้เพียงระยะเวลา ๔๘ ชั่วโมง นับตั้งแต่ผู้ต้องขังหลบหนี หากเป็นการดำเนินการหลังจกระยะเวลา ๔๘ ชั่วโมงล่วงพ้นไปแล้ว เจ้าพนักงานเรือนจำไม่มีอำนาจในการจับกุมผู้ต้องขังหลบหนีด้วยตนเองอีกต่อไป

(๖) อำนาจในการกำหนดเขตปลอดภัยภายนอกเรือนจำ

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการราชทัณฑ์ มีอำนาจกำหนดอาณาบริเวณภายนอกเรือนจำ ซึ่งเป็นที่สาธารณะเป็นเขตปลอดภัยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมแสดงแผนที่ของอาณาบริเวณดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในบริเวณนั้นประกอบด้วย

ในกรณีที่มีพฤติการณ์และเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลหรือยานพาหนะใดอาจส่งยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ สารระเหย อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน โทรศัพท์ หรือเครื่องมือสื่อสารอื่น อุปกรณ์ของสิ่งของดังกล่าว รวมทั้งวัตถุอื่นที่เป็นอันตรายหรือกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของเรือนจำเข้าไปในเรือนจำ ให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจตรวจค้นบุคคลหรือยานพาหนะนั้นในเขตปลอดภัยตามวรรคหนึ่งได้ รวมทั้งมีอำนาจยึด ทำให้เสียหาย ทำให้ใช้การไม่ได้หรือทำลายสิ่งของและทรัพย์สินที่ใช้เป็นเครื่องมือในการนำส่งสิ่งของดังกล่าวด้วย ในกรณีที่เป็นความผิดทางอาญาให้มีอำนาจจับกุมและแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแห่งท้องที่ที่ถูกจับ เพื่อดำเนินการต่อไป

สิ่งของและทรัพย์สินที่ยึดไว้ตามวรรคสอง หากไม่ได้ใช้เป็นพยานหลักฐานในทางคดีและไม่ใช้เป็นทรัพย์สินที่ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้คืนแก่เจ้าของ เว้นแต่กรณีตามหาเจ้าของไม่ได้หรือเป็นของสลดเสียง่าย ให้จำหน่ายตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบกรมราชทัณฑ์

มาตรา ๒๗ บัญญัติขึ้นใหม่เพื่อกำหนดพื้นที่อาณาบริเวณภายนอกเรือนจำซึ่งเป็นที่สาธารณะให้เป็นเขตปลอดภัย รวมทั้งกำหนดอำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำให้สามารถตรวจค้นบุคคลหรือยานพาหนะที่อยู่ภายในเขตปลอดภัยดังกล่าวได้ ในกรณีที่น่าจะปรากฏพฤติการณ์และเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีบุคคลหรือยานพาหนะใดส่งยาเสพติด วัตถุออกฤทธิ์ อาวุธปืน โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือเครื่องมือสื่อสารอื่นๆ รวมทั้งวัตถุอื่นใดที่อันตรายหรือกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของเรือนจำเข้าไปในเรือนจำ เช่น กรณีของโดรนที่บินอยู่บริเวณนอกกำแพงเรือนจำเพื่อส่งยาเสพติดหรือโทรศัพท์เคลื่อนที่เข้าไปภายในเรือนจำ การลักลอบโยนสิ่งของต้องห้ามข้ามกำแพงเรือนจำ เป็นต้น มาตรานี้จึงกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอาจกำหนดพื้นที่สาธารณะโดยรอบนอกเรือนจำเป็นเขตปลอดภัยได้

(๗) อำนาจในการตรวจสอบจดหมาย เอกสาร พัสดุภัณฑ์ หรือสิ่งสื่อสารอื่น

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ บัญญัติว่า ในกรณีเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจตรวจสอบจดหมาย เอกสาร พัสดุภัณฑ์หรือสิ่งสื่อสารอื่น หรือสกัดกั้นการติดต่อสื่อสารทางโทรคมนาคมหรือโดยทางใดๆ ซึ่งมีถึงหรือจากผู้ต้องขัง คำว่า ความสงบเรียบร้อย ตามมาตรานี้หมายความว่าเฉพาะการป้องกันเหตุร้ายและรักษาความสงบเรียบร้อยของเรือนจำเท่านั้น มาตรา ๒๙ นี้ไม่ใช้บังคับกับบรรดาคำร้องทุกข์หรือเรื่องราวใดๆ ที่ได้ยื่นตามมาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๗ และเอกสารโต้ตอบระหว่างผู้ต้องขังกับทนายความของผู้ขึ้น

๑.๔ ข้อยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานเรือนจำ

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๐ บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานเรือนจำไว้ว่า เจ้าพนักงานเรือนจำ ข้าราชการหรือบุคลากรจากส่วนราชการอื่น ตามมาตรา ๑๗ วรรคสอง และบุคคลซึ่งช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำตามมาตรา ๒๘ ไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หากเป็นการกระทำที่สุจริต ไม่เลือกปฏิบัติและ

ไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่ากรณีจำเป็น แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากทางราชการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

มาตรานี้มีถ้อยคำทำนองเดียวกับมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ ที่บัญญัติให้เจ้าพนักงานเรือนจำผู้ที่ใช้อำนาจโดยสุจริตและตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ ไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่งหรืออาญาในผลแห่งการกระทำของตน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๓๖๒/๒๕๓๗ ผู้ต้องขังที่ก่อเหตุร้ายพาตัวประกันที่ถูกมัดไว้เป็นคู่ๆ เดินออกมาโดยมีผู้ต้องขังคนหนึ่งถือลูกระเบิดมือพร้อมกับพุดชู่ และชูลูกระเบิดมือทำท่าจะขว้างมายังกองอำนวยการที่จำเลยที่ ๒ กับพวกอยู่ห่างเพียง ๔-๕ เมตร จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นผู้บัญชาการเรือนจำจึงมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานใช้อาวุธปืนยิงผู้ต้องขังดังกล่าว โดยก่อนมีคำสั่งได้ประชุมตกลงกันว่าให้ยิงได้ที่ละนัดพร้อมทั้งกำหนดให้เจ้าพนักงานแต่ละคนยิงผู้ต้องขังเป็นรายตัวไป มิใช่ว่ายิงสุ่มเข้าไปในกลุ่มผู้ก่อเหตุร้าย แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๒ ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบเพื่อความปลอดภัยของตัวประกันอย่างดีที่สุด และจำเป็นต้องสั่งการโดยฉับพลันเนื่องจากผู้ต้องขังชูลูกระเบิดมือทำท่าจะขว้างมายังจำเลยที่ ๒ กับพวก การที่ลูกระเบิดมือของผู้ต้องขังเกิดระเบิดขึ้นและถูกตัวประกันถึงแก่ความตาย ถือได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัย การกระทำของจำเลยที่ ๒ กับพวกจึงไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ มาตรา ๑๗ (๑) (๓), ๒๑ เจ้าพนักงานเรือนจำไม่ต้องรับผิดในผลแห่งการกระทำของตนทั้งทางแพ่งหรือทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำไปโดยสุจริตและการกระทำนั้นเป็นไปตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในหมวด ๔ ไม่ว่าผู้ถูกกระทำจะเป็นผู้ต้องขังหรือบุคคลอื่นก็ตาม ฉะนั้นแม้ตัวประกันถึงแก่ความตายเพราะการกระทำดังกล่าว จำเลยทั้งสิบก็ไม่ต้องรับผิดคดีใช้ค่าสินไหมทดแทน

๒. การจำแนก เขตความรับผิดชอบ และมาตรฐานเรือนจำ

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้มีการจำแนก เขตความรับผิดชอบและมาตรฐานเรือนจำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการบริหารพัฒนาเรือนจำ รวมทั้งประโยชน์ในการอบรมพัฒนาพฤตินิสัยและควบคุมผู้ต้องขังเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยออกจากเรือนจำ ให้เป็นไปอย่างมีระบบ ชัดเจน และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังนี้

๒.๑ การจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ มาตรา ๖ บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจกำหนดประเภทหรือชั้นของเรือนจำ หรือสั่งให้จัดอาณาเขตภายในเรือนจำออกเป็นส่วนๆ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงประเภท ชั้น เพศ ของผู้ต้องขังหรือความประสงค์ในการอบรมผู้ต้องขังด้วย ซึ่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ (“กฎกระทรวงมหาดไทย”) ข้อ ๑ และข้อ ๒ แบ่งเรือนจำออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ เรือนจำกลาง เรือนจำส่วนภูมิภาค เรือนจำพิเศษหรือทัณฑสถาน และเรือนจำชั่วคราว โดยกำหนดให้เรือนจำแต่ละประเภทรับคุมขังผู้ต้องขัง

แตกต่างกัน อำนาจในการคุมขังของเรือนจำแต่ละเรือนจำในปัจจุบันเป็นไปตามประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่องการกำหนดอำนาจการคุมขังของเรือนจำ พ.ศ. ๒๕๕๔

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดหลักเกณฑ์การจำแนกประเภทของเรือนจำไว้ในมาตรา ๓๑ โดยการจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนดโดยอาศัยเกณฑ์อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ คือ เพศ สถานะ ความประสงค์ในการพัฒนาพฤตินิสัย ผู้ต้องขัง ความมั่นคง รวมทั้งลักษณะเฉพาะของเรือนจำ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการอบรม พัฒนาพฤตินิสัย และควบคุมผู้ต้องขัง อธิบดีกรมราชทัณฑ์จะสั่งให้แบ่งอาณาเขตภายในเรือนจำออกเป็นส่วนๆ โดยคำนึงถึงประเภทหรือชั้นของเรือนจำที่ได้จำแนกไว้และความเหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละประเภทก็ได้

๒.๒ เขตความรับผิดชอบของเรือนจำ

เดิมการกำหนดเขตความรับผิดชอบของเรือนจำในทางปฏิบัติที่ผ่านมา กรมราชทัณฑ์จะกำหนดเขตความรับผิดชอบของเรือนจำตามเขตอำนาจของศาล แต่ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๒ บัญญัติให้กรมราชทัณฑ์กำหนดเขตความรับผิดชอบของเรือนจำโดยอาจกำหนดให้ครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัด ทั้งนี้ ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และรองรับการดำเนินการของศาล โดยการดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงยุติธรรมและแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบด้วย

มาตรา ๓๒ บัญญัติขึ้นเนื่องจากกรมราชทัณฑ์มีนโยบายในการอบรมพัฒนาพฤตินิสัยและควบคุมผู้ต้องขัง โดยการแยกผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาและผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาดออกจากกัน เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลระหว่างประเทศ และเพื่อรองรับการดำเนินการของศาล เช่น ในกรณีศาลเปิดทำการศาลใหม่ โดยในศาลนั้นๆ ไม่มีเรือนจำตั้งอยู่ในเขตอำนาจ จึงจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำซึ่งอยู่นอกเขตอำนาจศาลนั้น มาตรานี้จึงแก้ไขปัญหาว่าเรือนจำจะสามารถควบคุมตัวผู้ต้องขังตามหมายของศาลจังหวัดหนึ่งนอกเขตอำนาจของศาลจังหวัดนั้นๆ ได้หรือไม่ เช่น ในกรณีของศาลจังหวัดหัวหิน เนื่องจากไม่มีเรือนจำอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดหัวหิน การควบคุมผู้ต้องขังของศาลจังหวัดหัวหินจึงต้องควบคุมตัวไว้ที่เรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีระยะห่างจากศาลจังหวัดหัวหินเกือบ ๔๐ กิโลเมตร กรมราชทัณฑ์จึงมีแนวคิดที่จะควบคุมตัวผู้ต้องขังของศาลจังหวัดหัวหินไว้ที่เรือนจำจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีระยะทางใกล้กว่า (ประมาณ ๔๐ กิโลเมตร) แต่เนื่องจากตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๗๙ ไม่ได้บัญญัติรองรับในเรื่องดังกล่าวไว้ จึงเกิดข้อขัดข้องในการดำเนินการ ในการพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ครั้งนี้จึงกำหนดมาตรา ๓๒ ขึ้นเพื่อแก้ปัญหาทางปฏิบัติข้างต้น อย่างไรก็ตามในการออกหมาย ศาลยังคงออกหมายถึงผู้บัญชาการเรือนจำในเขตอำนาจอยู่เช่นเดิม เนื่องจากยังไม่มี การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๘ ที่มีหลักการว่าศาลมีอำนาจออกคำสั่งหรือหมายอาญาได้ภายในเขตอำนาจเท่านั้น ส่วนการควบคุมตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำเป็นการบริหารจัดการภายในของกรมราชทัณฑ์ เพียงแต่ต้องแจ้งให้ศาลทราบ ตามมาตรา ๓๒ วรรคสอง

๒.๓ การกำหนดอาณาเขตในสถานที่อื่นที่มีไข้เรื้อรังให้เป็นสถานที่คุมขัง

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ กำหนดให้กรมราชทัณฑ์สามารถกำหนดอาณาเขตในสถานที่อื่นที่มีไข้เรื้อรังให้เป็นสถานที่คุมขังเพื่อดำเนินการตามภารกิจของกรมราชทัณฑ์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

๓. ผู้ต้องขัง

๓.๑ การรับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำ

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้เจ้าพนักงานเรือนจำจะรับบุคคลใดๆ ไว้เป็นผู้ต้องขังในเรือนจำได้ต่อเมื่อได้รับหมายอาญาหรือเอกสารอันเป็นคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย โดยให้ผู้มีอำนาจออกหมายอาญาหรือเอกสารดังกล่าวระบุเลขบัตรประจำตัวประชาชน หรือเอกสารแสดงตนของผู้ต้องขังเท่าที่ทราบด้วย ทั้งนี้ ในส่วนของศาล ให้ศาลออกหมายขัง หมายจำคุก หมายกักขังแทนค่าปรับและหมายปล่อยโดยต้องระบุเลขบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ต้องขังเท่าที่ทราบ (ซึ่งทางปฏิบัติจะปรากฏเลขบัตรประจำตัวประชาชนในสำนวน) แตกต่างจากเดิมที่จะระบุเพียงแค่ชื่อ นามสกุล ข้อหาหรือฐานความผิด จำนวนโทษตามคำพิพากษา การระบุหมายเลขประจำตัวประชาชนของผู้ต้องขังเพื่อให้สอดคล้องกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำทะเบียนประวัติผู้ต้องขังตามมาตรา ๓๖

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๖ ถึงมาตรา ๓๘ กำหนดให้ในวันที่ได้รับตัวผู้ต้องขังเข้าไว้ในเรือนจำ ให้เจ้าพนักงานเรือนจำจัดทำทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง ให้แพทย์พยาบาล หรือเจ้าพนักงานเรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาลตรวจร่างกายผู้ต้องขัง หากไม่สามารถตรวจร่างกายผู้ต้องขังในวันที่ได้รับตัวเข้าไว้ได้ ให้เจ้าพนักงานเรือนจำตรวจร่างกายของผู้ต้องขังนั้นในเบื้องต้นก่อน แต่ต้องจัดให้มีการตรวจโดยเร็ว และให้เจ้าพนักงานเรือนจำแจ้งให้ผู้ต้องขังทราบถึงข้อบังคับเรือนจำระเบียบกรมราชทัณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตัวของผู้ต้องขัง สิทธิ หน้าที่และประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะได้รับตามพระราชบัญญัตินี้

๓.๒ การจำแนกและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔๐ ถึงมาตรา ๔๓ วางหลักเกณฑ์เพื่อให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์จัดให้มี (๑) ระบบการจำแนกลักษณะของผู้ต้องขัง เพื่อประโยชน์ในการจัดชั้น จัดกลุ่ม ควบคุม แยกคุมขัง แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัย โดยให้คำนึงถึงโทษ และพฤติการณ์ในการกระทำความผิด ลักษณะของความผิด ความรุนแรงของคดี การกระทำความผิดในครั้งก่อนๆ รวมทั้งความประพฤติและวินัยในระหว่างคุมขัง ตลอดจนระยะเวลาในการกำหนดโทษที่เหลืออยู่ (๒) ระบบการจัดชั้น การจัดกลุ่มผู้ต้องขังและการแยกคุมขัง เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการผู้ต้องขัง โดยต้องคำนึงถึงประเภทหรือชั้นของเรือนจำ ความเหมาะสมของผู้ต้องขังแต่ละประเภท และ (๓) ระบบการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี

โดยให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา การอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม การทำงานและการฝึกวิชาชีพ การปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนรู้วัฒนธรรม กิจกรรมสันทนาการ กีฬา รวมทั้งให้ผู้ต้องขังมีโอกาสติดต่อกับครอบครัว รับรู้ข่าวสารและความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก ทั้งนี้ รายละเอียดของระบบการจำแนก ลักษณะของผู้ต้องขัง ระบบการจัดชั้น การจัดกลุ่มผู้ต้องขังและการแยกคุมขัง และระบบการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการราชทัณฑ์

๓.๓ สิทธิ หน้าที่ การงานและกิจการอื่นๆ เกี่ยวกับผู้ต้องขัง

รายละเอียดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ การงานและกิจการอื่นๆ ของผู้ต้องขัง มีอยู่หลายมาตราด้วยกัน ส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานสากลต่างๆ ได้แก่ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners/ SMR) หรือข้อกำหนดของสหประชาชาติ สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง ในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การควบคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non- Custodial Measures for Women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) เช่น

(๑) มาตรา ๔๓ กำหนดให้เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งการฝึกอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม และการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มโอกาสในการจ้างงานอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติระหว่างผู้ต้องขังชายและหญิง

(๒) มาตรา ๔๕ กรณีที่เรือนจำใดมีผู้ต้องขังนับถือศาสนาเดียวกันจำนวนมากพอสมควร ให้เรือนจำนั้นจัดหาภิกษุ นักบวช ผู้มีความรู้หรือผู้นำทางศาสนาเพื่อสอนธรรมะหรือให้คำแนะนำทางจิตใจ หรือประกอบศาสนกิจในเรือนจำนั้นๆ โดยผู้ต้องขังทุกคนมีสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

(๓) มาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๗ ผู้ต้องขังมีสิทธิยื่นคำร้องทุกข์หรือเรื่องราวใดๆ ต่อเจ้าพนักงานเรือนจำ ผู้บัญชาการเรือนจำ อธิบดี รัฐมนตรีหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือทูลเกล้าถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ รวมทั้งผู้ต้องขังมีสิทธิร้องเรียนเกี่ยวกับการถูกล่วงละเมิดทางเพศจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าพนักงานเรือนจำได้

(๔) มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ ผู้ต้องขังมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเรือนจำ ข้อบังคับเรือนจำและระเบียบกรมราชทัณฑ์ โดยเจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องขังทำงานสาธารณะ งานรักษาความสะอาดหรืองานสุขาภิบาลของเรือนจำ งานบำรุงรักษาเรือนจำ หรืองานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการ หรืออาจสั่งให้นักโทษเด็ดขาดออกไปทำงานสาธารณะหรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำ

(๕) มาตรา ๕๔ ให้เรือนจำทุกแห่งจัดให้มีสถานพยาบาล เพื่อเป็นที่รักษาพยาบาลของผู้ต้องขังที่ป่วย จัดให้มีแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าพนักงานเรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาล ซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำที่สถานพยาบาลนั้นด้วยอย่างน้อย ๑ คน และให้ดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับการตรวจร่างกาย การดูแลสุขอนามัย การสุขาภิบาลและการตรวจสอบสุขภาพตามความจำเป็น

(๖) มาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๖ ในกรณีที่ผู้ต้องขังป่วย มีปัญหาสุขภาพจิต หรือเป็นโรคติดต่อ ให้ผู้บัญชาการเรือนจำดำเนินการให้ผู้ต้องขังได้รับการตรวจจากแพทย์โดยเร็ว หากผู้ต้องขังดังกล่าวรักษาตัวอยู่ในสถานพยาบาลของเรือนจำแล้วไม่ดีขึ้นให้ส่งตัวผู้ต้องขังดังกล่าวออกไปรักษานอกเรือนจำ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ ในกรณีที่ผู้ต้องขังตาย ป่วยหนัก บาดเจ็บสาหัสหรือจิตไม่ปกติ ให้ผู้บัญชาการเรือนจำแจ้งให้คู่สมรส ญาติ หรือบุคคลที่ผู้ต้องขังระบุไว้ทราบโดยไม่ชักช้า

(๗) มาตรา ๕๗ ถึงมาตรา ๕๙ ให้เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร ได้รับคำแนะนำทางด้านสุขภาพและโภชนาการจากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าพนักงานเรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาล จัดอาหารที่เพียงพอในเวลาที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร และต้องไม่ขัดขวางการให้นมบุตรและการดูแลบุตร รวมทั้งให้เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ได้คลอดบุตรในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลนอกเรือนจำ ในกรณีที่ผู้ต้องขังหญิงซึ่งถูกล่วงละเมิดทางเพศ โดยเฉพาะผู้ที่ตั้งครรรภ์จากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ต้องได้รับคำแนะนำหรือคำปรึกษาทางการแพทย์ การสนับสนุนการดูแลทางสุขภาพกายและทางจิตตามความจำเป็น รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

๔. ประโยชน์ของผู้ต้องขัง

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒ บัญญัติว่า “นักโทษเด็ดขาดคนใดแสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดี มีความอดสาหะ ความก้าวหน้าในการศึกษา และทำการงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ทางราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ได้รับความสะดวกในเรือนจำตามระเบียบกรมราชทัณฑ์

(๒) เลื่อนชั้น

(๓) ได้รับแต่งตั้งให้มีตำแหน่งหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำ

(๔) ลาไม่เกินเจ็ดวันในคราวหนึ่ง โดยไม่นับรวมเวลาที่ต้องใช้ในการเดินทางเข้าด้วย เมื่อมีความจำเป็นเห็นประจักษ์เกี่ยวกับกิจธุระสำคัญหรือกิจการในครอบครัว แต่ห้ามมิให้ออกไปนอกราชอาณาจักร และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระเบียบกรมราชทัณฑ์ ระยะเวลาที่อนุญาตให้ลาครั้งนี้มิให้หักออกจากการคำนวณกำหนดโทษ ถ้านักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับอนุญาตให้ลาออกไปไม่กลับเข้าเรือนจำภายในเวลาที่กำหนดเกินกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง ให้ถือว่านักโทษเด็ดขาดผู้นั้นหลบหนีที่คุมขังตามประมวลกฎหมายอาญา

(๕) ลดวันต้องโทษจำคุกให้เดือนละไม่เกินห้าวัน แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุก

(๖) ลดวันต้องโทษจำคุกลงอีกไม่เกินจำนวนวันที่ทำงานสาธารณะหรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำตามมาตรา ๔๙ และอาจได้รับเงินรางวัลด้วยก็ได้

(๗) พักการลงโทษเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา และกำหนดระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขให้กำหนดเท่ากับกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่ ทั้งนี้ ในการคำนวณระยะเวลาการพักการลงโทษ ถ้ามีวันลดวันต้องโทษจำคุกตาม (๖)ให้นำมารวมกับระยะเวลาในการพักการลงโทษด้วย โดยในการพักการลงโทษ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยพักการลงโทษ

(๘) ได้รับการพิจารณาอนุญาตให้ออกไปฝึกวิชาชีพในสถานประกอบการหรือรับการศึกษาอบรมนอกเรือนจำโดยมีหรือไม่มีผู้ควบคุมก็ได้ แต่การอนุญาตให้ออกไปฝึกวิชาชีพหรือรับการศึกษาอบรมนอกเรือนจำจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายจำคุกในขณะนั้น และเหลือโทษจำคุกไม่เกินสามปีหกเดือน ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงประโยชน์ในการศึกษาอบรมและแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของนักโทษเด็ดขาด และความปลอดภัยของสังคมประกอบกัน แต่ถ้านักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับอนุญาตให้ออกไปฝึกวิชาชีพในสถานประกอบการหรือรับการศึกษาอบรมนอกเรือนจำโดยไม่มีผู้ควบคุมไม่กลับเข้าเรือนจำภายในเวลาที่กำหนดเกินกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง ให้ถือว่านักโทษเด็ดขาดผู้นั้นหลบหนีที่คุมขังตามประมวลกฎหมายอาญา

การดำเนินการตาม (๒) (๓) (๕) (๖) (๗) และ (๘) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และต้องนำพฤติการณ์การกระทำผิด ลักษณะความผิด และความรุนแรงของคดี รวมตลอดทั้งการกระทำผิดที่ได้กระทำมาก่อนแล้วตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๐ มาประกอบการพิจารณาด้วย”

มาตรา ๕๒ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยเรื่องประโยชน์ของผู้ต้องขัง ที่สำคัญได้แก่การเลื่อนชั้นนักโทษ การลดวันต้องโทษจำคุกและการพักการลงโทษ ซึ่งเดิมมีบัญญัติอยู่ในมาตรา ๓๒ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ กฎกระทรวงมหาดไทย และระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการแยกคุมขัง การเลื่อนหรือลดชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุก และการพักการลงโทษ พ.ศ. ๒๕๕๙ (“ระเบียบกระทรวงยุติธรรม”)

๔.๑ การเลื่อนชั้นนักโทษ

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ มาตรา ๓๒ (๒) บัญญัติเพียงว่า นักโทษเด็ดขาดอาจได้รับประโยชน์เลื่อนชั้น ซึ่งไม่ได้กำหนดรายละเอียดหลักเกณฑ์การเลื่อนชั้นไว้ โดยไปบัญญัติรายละเอียดไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ ๔๔ ว่า นักโทษเด็ดขาดแบ่งออกเป็น ๖ ชั้น คือ ชั้นเยี่ยม ชั้นดีมาก ชั้นดี ชั้นกลาง ชั้นเลว และชั้นเลวมาก และกำหนดเกณฑ์การจัดนักโทษเด็ดขาดตามชั้นในข้อ ๔๕ ว่า นักโทษเด็ดขาดที่เข้าใหม่ให้อยู่ในชั้นกลางจนกว่าจะมีการเลื่อนหรือลดชั้นเว้นแต่ได้เคยต้องโทษมาแล้ว และมาต้องโทษจำคุกในคราวนี้อีกภายใน ๕ ปี นับแต่วันพ้นโทษคราวก่อน กับความผิดทั้ง ๒ คราวนั้นไม่ใช่ความผิดฐานลหุโทษหรือประมาท ให้อยู่ในชั้นเลว การเลื่อนหรือลดชั้นนั้นให้เป็นไปตามระเบียบและวิธีการของกรมราชทัณฑ์ ประกอบกับปัจจุบันมีระเบียบกระทรวงยุติธรรมเปลี่ยนแปลงรายละเอียดหลักเกณฑ์การเลื่อนชั้นนักโทษแตกต่างจากกฎกระทรวงมหาดไทย กล่าวคือ นักโทษเด็ดขาดที่เข้าใหม่ให้อยู่ในชั้นกลางจนกว่าจะมีการเลื่อนหรือลดชั้น เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

(๑) เคยต้องโทษมาแล้วและกลับมาต้องโทษจำคุกในคราวนี้อีกภายในห้าปี นับแต่วันพ้นโทษคราวก่อน กับความผิดทั้งสองคราวไม่ใช่ความผิดฐานลหุโทษหรือประมาท ให้อยู่ในชั้นเลว

(๒) เคยต้องโทษมาแล้วและกลับมาต้องโทษจำคุกในคราวนี้อีกเป็นครั้งที่สามหรือมากกว่า กับความผิดทุกคราวไม่ใช่ความผิดฐานลหุโทษหรือประมาทให้อยู่ในชั้นเลวมาก

และในการพิจารณาเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด นักโทษเด็ดขาดที่อยู่ในชั้นกลาง จะเลื่อนชั้นได้ต้องเป็นนักโทษเด็ดขาดที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนนับแต่วันที่ดีถึงที่สุด นักโทษเด็ดขาดชั้นดีขึ้นไปจะเลื่อนชั้นได้ต้องเป็นนักโทษเด็ดขาดในชั้นเดิมมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน นักโทษเด็ดขาดที่อยู่ในชั้นต่ำกว่าชั้นกลาง จะเลื่อนชั้นได้ต้องเป็นนักโทษเด็ดขาดที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับแต่วันที่ดีถึงที่สุด

จากหลักเกณฑ์การเลื่อนชั้นที่กำหนดในกฎกระทรวงมหาดไทยและระเบียบกระทรวงยุติธรรม เห็นได้ว่า ระเบียบกระทรวงยุติธรรมมีรายละเอียดการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดที่เคร่งครัดกว่า (ข้อ ๒๐) โดยนักโทษเด็ดขาดอาจไม่ได้จัดให้อยู่ในชั้นกลางทุกกรณี นอกจากนี้ ข้อ ๒๖ กำหนดรายละเอียดการเลื่อนชั้นกรณีนักโทษเด็ดขาดที่มีเหตุต้องเพิ่มระยะเวลาการเลื่อนชั้นออกไปอีก เช่น นักโทษเด็ดขาดแม้กระทำความผิดครั้งแรกซึ่งจัดอยู่ในชั้นกลาง แต่หากต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกตั้งแต่ยี่สิบปีถึงตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต ให้เพิ่มระยะเวลาการเลื่อนชั้นในแต่ละชั้นออกเป็นห้าปี ดังนั้น การเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบกระทรวงยุติธรรม จะทำให้นักโทษเด็ดขาดเลื่อนชั้นยากและใช้ระยะเวลามากกว่าเดิม ทำให้การได้รับประโยชน์ในเรื่องต่างๆ เช่น การลดวันต้องโทษจำคุก การพักการลงโทษและการอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาอภัยโทษ เป็นไปได้ยากและใช้เวลานานมากขึ้น

เมื่อมีการพิจารณาพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ในชั้นคณะกรรมการวิสามัญสถานติบัญญัติแห่งชาติ มีข้อเสนอให้นำหลักเกณฑ์การเลื่อนชั้นในระเบียบกระทรวงยุติธรรมมาบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๒(๒) เพื่อให้เกิดความชัดเจนแน่นอน แต่ผู้แทนกรมราชทัณฑ์ชี้แจงว่าระเบียบกระทรวงยุติธรรมมีผลใช้บังคับเดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ ยังไม่แน่นอนว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้จะบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หรือไม่ ดังนั้น ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒ วรรคท้าย จึงบัญญัติให้การเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ โดยต้องนำพฤติการณ์การกระทำความผิด ลักษณะความผิดและความรุนแรงของคดี รวมถึงพฤติการณ์การกระทำความผิดที่ได้กระทำมาก่อนแล้ว ตามมาตรา ๔๐ (การจำแนกลักษณะของผู้ต้องขัง) มาประกอบการพิจารณา ดังนั้น นักโทษเด็ดขาดที่มีพฤติการณ์การกระทำความผิดที่ร้ายแรง หรือมีประวัติการกระทำความผิดซ้ำ อาจมีหลักเกณฑ์การเลื่อนชั้นนักโทษแตกต่างจากนักโทษเด็ดขาดกลุ่มอื่น ซึ่งมีผลทำให้นักโทษเด็ดขาดที่กระทำผิดร้ายแรง หรือกระทำความผิดซ้ำเลื่อนชั้นยากและใช้ระยะเวลามากกว่าเดิม ทำให้การได้รับประโยชน์ในเรื่องต่างๆ เช่น การลดวันต้องโทษจำคุก การพักการลงโทษและการอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาอภัยโทษ เป็นไปได้ยากและใช้เวลานานมากขึ้น

๔.๒ การลดวันต้องโทษจำคุก

การลดวันต้องโทษจำคุกถือเป็นประโยชน์อย่างหนึ่งที่ผู้ต้องขังซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดจะได้รับ โดยเรือนจำจะรวมวันลดโทษสะสมของผู้ต้องขังทุกรายไว้ เพื่อนำเสนอในการขออนุมัติปล่อยตัวผู้ต้องขังเมื่อมีวันลดโทษจำคุกสะสมเท่ากับโทษที่เหลือ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๗๙ มาตรา ๓๒(๖) กำหนดหลักเกณฑ์การลดวันต้องโทษจำคุก โดยให้ลดวันต้องโทษจำคุกเดือนละไม่เกินห้าวัน แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา และเมื่อพิจารณาระเบียบกระทรวงยุติธรรม เห็นได้ว่ากระทรวงยุติธรรมแบ่งแยกหลักเกณฑ์การลดวันต้องโทษจำคุกตามชั้นของนักโทษเด็ดขาด กล่าวคือ ชั้นเยี่ยมจะได้รับลดวันต้องโทษจำคุกเดือนละห้าวัน ชั้นดีมากได้รับลดวันลดโทษจำคุกเดือนละสี่วัน และชั้นดีได้รับลดวันต้องโทษจำคุกเดือนละสามวัน สำหรับนักโทษเด็ดขาดตั้งแต่ชั้นกลางลงมาจะไม่ได้รับการพิจารณาลดวันต้องโทษจำคุก โดยต้องมีกระบวนการคัดเลือกและกลั่นกรองจากคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้น

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒ (๕) บัญญัติให้ลดวันต้องโทษจำคุกให้นักโทษเด็ดขาดเดือนละไม่เกินห้าวัน แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุก จะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์การลดวันต้องโทษจำคุกตามกฎหมายใหม่มีรายละเอียดที่เข้มงวดกว่าเดิม เช่น กรณีนักโทษเด็ดขาดที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ๒๔ เดือน จะได้รับลดวันต้องโทษจำคุกตามมาตรา ๕๒ (๕) เมื่อรับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม หรือไม่น้อยกว่าแปดเดือน แตกต่างไปจากพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๗๙ ซึ่งจะได้รับประโยชน์ลดวันต้องโทษจำคุกเมื่อเป็นนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน เป็นต้น

๔.๓ การพักการลงโทษ

การพักการลงโทษ หมายถึง การปล่อยผู้ต้องขังออกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติที่กำหนด การพักการลงโทษเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของประชาชน เนื่องจากมีข้อวิพากษ์วิจารณ์มากกว่า ระบบการพักการลงโทษของไทยในปัจจุบันส่งผลให้นักโทษเด็ดขาดรับโทษจำคุกในเรือนจำน้อยกว่าโทษตามคำพิพากษาอย่างมาก โดยรับโทษจำคุกอยู่เพียงไม่กี่ปีก็ได้รับการปล่อยตัวออกมา และบางรายกลับมามีความผิดอีกโดยปราศจากการกักขังอย่างรอบคอบ

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๗๙ มาตรา ๓๒ (๕) บัญญัติว่า การพักการลงโทษให้กระทำภายใต้เงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ แต่การพักลงโทษนี้จะพึงกระทำต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้น หรือไม่น้อยกว่าสิบปี ในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต และระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นให้กำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี แต่ไม่เกินกว่ากำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่ ส่วนรายละเอียดการพักการลงโทษปรากฏในกฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ ๙๒ ซึ่งระบุว่า นักโทษเด็ดขาดอาจได้รับการพักการลงโทษ ดังต่อไปนี้

(๑) ชั้นเยี่ยม ไม่เกินหนึ่งในสามของกำหนดโทษที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด ในกรณีที่มีการพระราชทานอภัยโทษ ให้ถือกำหนดโทษตามหมายแจ้งโทษเด็ดขาดฉบับหลังสุด

(๒) ชั้นดีมาก ไม่เกินหนึ่งในสี่ของกำหนดโทษที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด ในกรณีที่มีการพระราชทานอภัยโทษ ให้ถือกำหนดโทษตามหมายแจ้งโทษเด็ดขาดฉบับหลังสุด

(๓) ชั้นดี ไม่เกินหนึ่งในห้าของกำหนดโทษที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด ในกรณีที่มีการพระราชทานอภัยโทษ ให้ถือกำหนดโทษตามหมายแจ้งโทษเด็ดขาดฉบับหลังสุด และในระยะปีบกระทรวงยุติธรรมยังเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ให้นักโทษเด็ดขาดที่อยู่ในข่ายได้รับการพิจารณาพักการลงโทษจำกัดอยู่เฉพาะนักโทษเด็ดขาดชั้นดีขึ้นไปที่ต้องโทษจำคุกเป็นครั้งแรกเท่านั้น เพื่อไม่ให้ให้นักโทษเด็ดขาดได้รับการพักการลงโทษปล่อยตัวเร็วกว่าโทษตามผลคำพิพากษา

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒(๗) บัญญัติให้การพักการลงโทษกระทำต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปี ในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดเวลา และกำหนดระยะเวลาที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขให้กำหนดเท่ากับกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่ ในการพักการลงโทษให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษ โดยการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และต้องนำพฤติการณ์การกระทำความผิด ลักษณะความผิดและความรุนแรงของคดี รวมตลอดทั้งการกระทำความผิดที่ได้กระทำมาก่อนแล้วตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๐ มาประกอบการพิจารณาด้วย ดังนั้น การพักการลงโทษตามกฎหมายใหม่แม้จะมีแนวทางใกล้เคียงกับกฎหมายเดิม แต่เห็นได้ว่ามีหลักเกณฑ์บางประการที่เข้มงวดกว่าเดิม เพื่อไม่ให้ให้นักโทษเด็ดขาดได้รับการปล่อยตัวเร็วเกินสมควร เช่น ต้องจำคุกมาไม่น้อยกว่า

หกเดือนหรือหนึ่งในสามของโทษตามหมายศาลขณะนั้นแล้วแต่อย่างไรจะมากกว่า ทั้งการพิจารณาวินิจฉัย การพักการลงโทษอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการที่คณะกรรมการราชทัณฑ์แต่งตั้งขึ้น หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการพักการลงโทษแม้จะอยู่รูปของกฎกระทรวงแต่ก็ต้องได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการราชทัณฑ์ ซึ่งน่าจะให้หลักประกันให้แก่สังคมได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม คงต้องรอดู กฎกระทรวงดังกล่าวว่าจะมีรายละเอียดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้อย่างไรต่อไป

๕. บทกำหนดโทษ

มาตรา ๗๑ ถึงมาตรา ๗๓ กำหนดความผิดและโทษเกี่ยวกับการเข้าไปในเรือนจำโดยไม่ได้ รับอนุญาต การนำยาเสพติด โทรศัพท์เคลื่อนที่ อาวุธปืน หรือของต้องห้ามตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเข้าไป ภายในเรือนจำ ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่หากสิ่งของ ต้องห้ามเป็นอุปกรณ์สำหรับเล่นการพนัน ของเน่าเสียหรือของมีพิษ เงินตรา อุปกรณ์สักร่างกาย เหล่านี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สิ่งของต้องห้ามที่มีการฝ่าฝืนตามมาตรา ๗๒ หรือมาตรา ๗๓ ให้ริบเสียทั้งสิ้น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๑๙/๒๕๕๘ ตามกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา ๕๘ แห่ง พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ ข้อ ๑๒๗ (๙) ซึ่งแก้ไขโดยกฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๔๗) ข้อ ๓ กำหนดให้เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หรือเครื่องมือสื่อสารอื่น รวมทั้งอุปกรณ์สำหรับ สิ่งของดังกล่าวเป็นของต้องห้ามมิให้นำเข้ามาหรือเก็บรักษาไว้ในเรือนจำ และ พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ มาตรา ๔๕ วรรคสาม บัญญัติว่า "เงินและสิ่งของต้องห้ามเกี่ยวกับการกระทำความผิดตาม มาตรานี้ให้ริบเป็นของแผ่นดิน" เมื่อข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า โทรศัพท์เคลื่อนที่ ซิมการ์ดทรู แบตเตอรี่หือ โนเกีย และสายเสียบโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลาง เป็นสิ่งของต้องห้ามที่จำเลยที่ ๑ นำเข้ามาในเรือนจำ โดยฝ่าฝืนระเบียบหรือข้อบังคับของเรือนจำ ดังนี้ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ซิมการ์ดทรู แบตเตอรี่หือโนเกียและ สายเสียบโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลาง จึงเป็นสิ่งของต้องห้ามอันพึงริบตามบทบัญญัติดังกล่าว

มาตรา ๗๕ บัญญัติเพิ่มเติมกรณีนี้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ เป็น เจ้าพนักงานเรือนจำหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเรือนจำ ต้องระวาง โทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เพื่อกำหนดโทษสำหรับเจ้าพนักงานเรือนจำ หรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายนำสิ่งของต้องห้ามเข้าไปภายในเรือนจำให้ต้องรับโทษหนักขึ้น